

گزارش سفر به منطقه آزاد چابهار

به مناسبت برگزاری جشنواره ملی صنایع فرهنگی

و دانشجوی خلاق کشور

۲۴ و ۲۵ بهمن ماه ۱۴۰۴

معاونت ریاست جمهوری
در امور زنان و خانواده

تاریخ ۲۴ و ۲۵ بهمن به مناسبت برگزاری «جشنواره ملی صنایع فرهنگی و دانشجویی خلاق کشور» که به همت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سازمان منطقه آزاد چابهار برگزار شد، سفری به این منطقه انجام گرفت. هدف از این سفر، حضور در جشنواره، بازدید از پروژه‌های صنعتی و زیرساختی، بررسی وضعیت توسعه اقتصادی و اجتماعی منطقه، و گفتگو با مدیران، فعالان اقتصادی و نمایندگان جامعه محلی بود.

۱. تحولات ساختاری و مدیریتی منطقه آزاد چابهار

۱.۱. یکی از مشاهدات مهم در این سفر، سطح مناسب هماهنگی و احترام متقابل میان فرماندار و رئیس سازمان منطقه آزاد بود. این همسویی، از شکل‌گیری دوگانگی‌های مدیریتی رایج در برخی مناطق جلوگیری کرده و زمینه را برای تصمیم‌گیری سریع‌تر، اجرای پروژه‌ها با اصطکاک کمتر، و حل و فصل مسائل محلی با پشتوانه مشترک فراهم کرده است.

۱.۲. مزیت مدیریتی بومی بودن و شناخت میدانی ظرفیت‌ها

بر اساس گفت‌وگوهای انجام‌شده، رئیس منطقه آزاد متولد منطقه و از معتمدین محلی است و از سرمایه اجتماعی قابل توجهی میان شهروندان برخوردار است. علاوه بر سرمایه اجتماعی، یکی از مزیت‌های کلیدی مدیریت منطقه آزاد، بومی بودن رئیس سازمان و شناخت عمیق ایشان از جغرافیا، ظرفیت‌های اقتصادی-اجتماعی و شبکه‌های انسانی منطقه است. این شناخت میدانی موجب شده تصمیم‌گیری‌ها واقع‌بینانه‌تر و اجرای پروژه‌ها کم‌اصطکاک‌تر باشد؛ زیرا مدیریت منطقه هم ظرفیت‌ها را می‌شناسد، هم بازیگران مؤثر (سرمایه‌گذاران محلی، خیرین، سران طوایف، فعالان اقتصادی و نخبگان اجتماعی) را می‌شناسد و می‌تواند سریع‌تر مسیر اجماع‌سازی، جذب مشارکت و رفع موانع را فعال

کند. این ویژگی، برای نخستین بار امکان جذب سرمایه‌گذاری از میان شهروندان بومی و محلی منطقه را که دارای تمکن مالی هستند را فراهم کرده و آنان را به مشارکت در پروژه‌های عمومی و اقتصادی متقاعد ساخته است. نتیجه این مزیت در چند محور قابل مشاهده است: جلب مشارکت خیرین در پروژه‌های آموزشی و درمانی، جذب سرمایه‌های محلی برای سرمایه‌گذاری، و مدیریت گفت‌وگومحور با مرجعیت‌های اجتماعی منطقه است.

۱.۳. مدیریت اجتماعی / امنیتی و حکمرانی محلی

در جریان التهابات اخیر، مدیریت منطقه آزاد با رویکرد گفت‌وگومحور، به سراغ مولوی‌ها و سرداران طوایف رفته و با دعوت به مشارکت اجتماعی، زمینه حضور آنان در راهپیمایی ۲۲ دی و صدور بیانیه همراهی را فراهم کرده است. این اقدام نشان‌دهنده نقش‌آفرینی فعال مدیریت منطقه در تثبیت سرمایه اجتماعی، کاهش تنش و استفاده از ظرفیت ریش‌سفیدان و مرجعیت‌های محلی برای مدیریت انسجام اجتماعی است.

۱.۴. تحول در وضعیت مالی و سرمایه‌گذاری منطقه

بر اساس گزارش ارائه‌شده توسط مدیریت منطقه آزاد، وضعیت مالی و سرمایه‌گذاری منطقه طی سال‌های اخیر دچار تحول قابل توجهی شده است:

منطقه آزاد در ابتدای دوره مدیریت جدید با صندوقی به میزان ۲۵۰ میلیارد تومان و تراز منفی تحویل گرفته شد و در سال ۱۴۰۴ به آنها اجازه داده شده بود که تا ۲۰۰ میلیارد تومان زیان انباشته ثبت کنند. و سود ۶۰۰ میلیارد تومان و درآمد سه برابر شده است.

- جذب سرمایه‌گذاری خارجی که در سال ۱۴۰۲ تنها ۱۵ میلیون دلار بوده، طی ده ماه اخیر به بیش از ۳۰۰ میلیون دلار افزایش یافته است.
- ارزش تولیدات منطقه که در بودجه حدود ۵۰۰۰ میلیارد تومان پیش‌بینی شده بود، طی ده ماه گذشته به بیش از ۱۷۰۰۰ میلیارد تومان رسیده است.
- میزان سرمایه‌گذاری داخلی نیز از حدود هزار ۱۰۰ میلیارد تومان فراتر رفته و به بیش از ۲۵ هزار میلیارد تومان آن محقق شده است.

این شاخص‌ها نشان‌دهنده تغییر جهت منطقه از وضعیت رکودی به مسیر رشد فعال است.

۲. توسعه زیرساخت‌های صنعتی و تولیدی

۲.۱- پروژه احداث کارخانه مونتاژ کولر گازی (نمونه موفق سیاست جایگزینی واردات با تولید داخلی)

یکی از پروژه‌های صنعتی مهم منطقه، احداث بزرگ‌ترین کارخانه مونتاژ کولر گازی در منطقه آزاد چابهار است.

زمینه شکل‌گیری پروژه

دو شهروند کرد که پیش‌تر در حوزه واردات کولر گازی فعالیت داشتند، برای دریافت مجوز واردات این محصولات به منطقه آزاد مراجعه کرده بودند. مدیریت منطقه آزاد با اتخاذ یک سیاست فعال صنعتی، پیشنهاد جایگزینی واردات با

تولید داخلی را مطرح کرد. در این چارچوب منطقه آزاد متعهد شد زیرساخت‌های لازم شامل زمین صنعتی، معافیت‌های گمرکی، تسهیلات سرمایه‌گذاری و حمایت‌های اجرایی را فراهم کند. سرمایه‌گذاران نیز متعهد شدند به جای واردات، واحد تولیدی در منطقه احداث کنند.

ویژگی‌های پروژه بر اساس اطلاعات ارائه‌شده:

ظرفیت پیش‌بینی‌شده تولید: بیش از ۵۰ هزار دستگاه کولر گازی در سال (در فاز اولیه)

میزان سرمایه‌گذاری اولیه: حدود ۱۱۰ میلیون یورو

اشتغال مستقیم پیش‌بینی‌شده: بیش از ۱۴۰ نفر در فاز نخست

اشتغال غیرمستقیم: چند صد نفر در زنجیره تأمین و خدمات وابسته

انتقال فناوری و توسعه زنجیره تأمین داخلی

در جریان اجرای پروژه: شریک خارجی از کشور امارات برای انتقال دانش فنی جذب شد.

بررسی‌ها نشان داد بخش قابل توجهی از قطعات مورد نیاز، از جمله قطعات فلزی، بدنه، و برخی اجزای مکانیکی، در داخل کشور قابل تأمین است.

این امر موجب: کاهش وابستگی به واردات، افزایش عمق ساخت داخل و توسعه صنایع وابسته شده است.

اهمیت راهبردی پروژه:

این پروژه نمونه‌ای از گذار از اقتصاد مبتنی بر واردات به اقتصاد مبتنی بر تولید است و نشان می‌دهد مناطق آزاد می‌توانند به جای تبدیل شدن به دروازه واردات، به کانون تولید صنعتی تبدیل شوند.

۲.۲. راه اندازی کارخانه فرآوری و بسته‌بندی برنج: در جریان این سفر، اعلام شد که روز قبل با حضور خانم سمیه رفیعی نماینده تهران، کارخانه فرآوری و بسته‌بندی برنج به عنوان بزرگ‌ترین مجموعه از این نوع در شرق کشور افتتاح شد. این پروژه نمونه‌ای از سیاست جایگزینی واردات و توسعه صنایع تبدیلی در منطقه است.

۲.۳. راه‌اندازی بزرگ‌ترین کارخانه تن‌ماهی کشور

طبق گزارش ارائه‌شده در سفر، بزرگ‌ترین کارخانه تن‌ماهی کشور در منطقه با سرمایه‌گذاری ۱۰ هزار میلیارد ریالی در حال راه اندازی است.

- ظرفیت تولید این مجموعه روزانه ۱۶۰ هزار قوطی کنسرو تن ماهی خواهد بود و امکان اشتغال مستقیم برای ۵۰۰ نفر و غیرمستقیم بیش از سه هزار نفر را فراهم می‌آورد.
- با توجه به ظرفیت‌های شیلاتی، موقعیت بندری و امکان توسعه زنجیره ارزش (صید، فرآوری، بسته‌بندی، لجستیک سردخانه‌ای)، این پروژه می‌تواند یکی از پیشران‌های اشتغال و صادرات غیرنفتی منطقه باشد.

۳. توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل و اتصال منطقه‌ای

۳.۱. **فرودگاه چابهار:** یکی از مهم‌ترین پروژه‌های زیرساختی منطقه، ایجاد فرودگاه مستقل است. (در حال حاضر از فرودگاه نظامی استفاده می‌شود).

در این زمینه:

توافق لازم با نیروهای مسلح برای واگذاری زمین انجام شده است.

منابع مالی برای این پروژه تأمین شده است.

اجرای پروژه منوط به صدور دستور نهایی وزارت راه است.

همچنین در حوزه حمل‌ونقل بین‌المللی:

خط هوایی چابهار-کراچی در حال راه‌اندازی شده است.

پرواز چابهار-مسقط ۳ به سه پرواز هفتگی افزایش یافته است.

برنامه افزایش پروازها و توسعه مسیرهای بین‌المللی از جمله شارجه، دوحه و کابل نیز در حال پیگیری است.

۳.۲. **راه‌آهن چابهار- خاش و پیوند توسعه با بافت‌های حاشیه‌نشین**

پروژه راه‌آهن چابهار- خاش بنا بر مشاهدات میدانی از پیشرفت قابل قبول برخوردار است. نکته راهبردی قابل توجه در این پروژه، جانمایی ایستگاه شهری در محدوده مرادآباد (به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین مناطق حاشیه‌نشین کشور) است. منطق این تصمیم، استفاده از زیرساخت ریلی به‌عنوان «مظهر تجدد و توسعه» برای ایجاد تغییرات ارگانیک و تدریجی در بافت اجتماعی-اقتصادی منطقه و افزایش دسترسی ساکنان به فرصت‌های شغلی و خدمات شهری عنوان شد.

۴. **توسعه روابط اقتصادی منطقه‌ای با محوریت کشور پاکستان**

۴.۱. **شکل‌گیری کریدور اقتصادی عملیاتی در جنوب شرق کشور**

یکی از مهم‌ترین تحولات راهبردی منطقه آزاد چابهار در دوره اخیر، توسعه هدفمند روابط اقتصادی با کشور پاکستان و تلاش برای تبدیل چابهار به نقطه اتصال اقتصاد ایران به بازارهای جنوب آسیا بوده است.

این رویکرد مبتنی بر درک موقعیت ژئوپلیتیکی چابهار به‌عنوان نزدیک‌ترین نقطه دسترسی ایران به شبه‌قاره هند، پاکستان و آسیای جنوبی است. فاصله جغرافیایی کوتاه، پیوندهای تاریخی و فرهنگی، و مکمل بودن ساختار اقتصادی دو منطقه، ظرفیت قابل توجهی برای توسعه همکاری‌های اقتصادی ایجاد کرده است.

۴.۲. **تأمین کالاهای اساسی در شرایط بحرانی از مسیر پاکستان**

یکی از مهم‌ترین کارکردهای عملی این ارتباط، ایفای نقش منطقه آزاد چابهار در تأمین کالاهای اساسی کشور در مقاطع حساس بوده است.

بر اساس گزارش ارائه‌شده توسط مدیریت منطقه آزاد:

در مقطعی که کشور با محدودیت در تأمین برخی کالاهای اساسی، به‌ویژه برنج، مواجه بوده است، (مانند جنگ ۱۲ روزه) منطقه آزاد چابهار با هماهنگی استانداران برخی استان‌ها، اقدام به واردات مستقیم برنج از پاکستان کرده است. این اقدام موجب شد نیازهای فوری برخی استان‌ها بدون وقفه تأمین شود و فشار بر سایر مسیرهای تأمین کاهش یابد.

۴.۳. نقش فعال منطقه آزاد در مدیریت شرایط اضطراری اقتصادی

در جریان جنگ ۱۲ روزه اخیر و شرایط خاص ناشی از آن، مدیریت منطقه آزاد چابهار اقدام به برقراری ارتباط مستقیم با مقامات و فعالان اقتصادی پاکستان کرد.

در این چارچوب:

رییس منطقه آزاد شخصاً به پاکستان سفر کرده است.

جلسات مستقیمی با اعضای اتاق بازرگانی، تجار بزرگ و افراد بانفوذ اقتصادی برگزار شده است.

طرف پاکستانی آمادگی کامل خود را برای همکاری و تأمین نیازهای اقتصادی ایران اعلام کرده است.

این تعاملات موجب شد مسیرهای تأمین کالا از طریق پاکستان فعال باقی بماند و ظرفیت این کشور به‌عنوان شریک اقتصادی منطقه‌ای تقویت شود. این تجربه نشان داد که روابط ایجادشده صرفاً در سطح توافقات رسمی باقی نمانده، بلکه قابلیت عملیاتی شدن در شرایط واقعی را نیز دارد.

۴.۴. آغاز فرآیند ایجاد نخستین منطقه آزاد مشترک ایران و پاکستان

یکی از مهم‌ترین نتایج این تعاملات، اعلام آمادگی رسمی کشور پاکستان برای ایجاد نخستین منطقه آزاد مشترک میان دو کشور بوده است.

در حال حاضر:

مذاکرات اولیه در این زمینه انجام شده است.

مطالعات امکان‌سنجی در دست بررسی است.

برنامه‌ریزی برای طراحی مدل اجرایی این منطقه مشترک در حال انجام است.

ایجاد منطقه آزاد مشترک می‌تواند موجب:

تسهیل تجارت دوجانبه

کاهش هزینه‌های لجستیکی

جذب سرمایه‌گذاری مشترک

و افزایش حجم تجارت منطقه‌ای شود.

۵. توسعه زیرساخت‌های اجتماعی و انسانی

۵.۱. توسعه زیرساخت‌های آموزشی

در راستای توسعه سرمایه انسانی منطقه اقدامات شاخصی انجام شده است، از جمله:

- توزیع بسته‌های آموزشی میان ۱۲ هزار دانش‌آموز

- تعهد ساخت ۱۰۰۰ کلاس درس
- بیش از ۵۰۰ کلاس در حال احداث است که به زودی بهره برداری می شود.

همچنین شرکت‌های فعال در منطقه متعهد شده‌اند:
یک درصد از درآمد خود را صرف مسئولیت اجتماعی کنند.
اولویت این منابع، ساخت مدارس تعیین شده است.

۵.۲. توسعه زیرساخت‌های بهداشتی

در حال حاضر ساخت بیمارستان ۹۶ تختخوابی با مشارکت خیرین در دستور کار قرار دارد.

۶. توسعه زیرساخت‌های گردشگری و فرهنگی

با وجود ورود حدود ۶۵۰ هزار گردشگر به منطقه در سال گذشته، زیرساخت‌های اقامتی محدود است.

در حال حاضر:

سه هتل در حال احداث است.

این هتل‌ها تا شهریور سال آینده به بهره‌برداری خواهند رسید.

همچنین در حوزه فرهنگی:

مجموعه اجرای موسیقی روباز با ظرفیت ۳۰۰۰ نفر در حال احداث است و برای نوروز افتتاح می شود.

جشنواره موسیقی مشترک ایران و عمان برای نوروز برنامه‌ریزی شده است و برای نوروز اجرا می شود.

۷. بازدید از پروژه‌های زیرساختی راهبردی

۷.۱. بازدید از پروژه آب‌شیرین‌کن پتروشیمی باختر در ساحل رمین (نمونه مرجع فناوری آب‌شیرین‌کن با

حداقل مداخله محیط زیستی)

در جریان سفر، بازدید میدانی از پروژه آب‌شیرین‌کن در حال احداث توسط مجموعه پتروشیمی باختر در ساحل رمین

انجام شد. این پروژه از منظر فناوری، ملاحظات محیط زیستی و الگوی اجرا، یکی از پیشرفته‌ترین نمونه‌های در حال

اجرای کشور محسوب می‌شود.

موقعیت جغرافیایی و حساسیت اکولوژیک منطقه

ساحل رمین از نظر ژئومورفولوژی یکی از نادرترین سواحل جهان محسوب می‌شود، زیرا از معدود نقاطی است که

ساختار کویری مستقیماً به اکوسیستم دریایی متصل می‌شود. این منطقه زیستگاه گونه‌های ارزشمند دریایی از جمله

لاک‌پشت‌های دریایی اقیانوسی است که در فهرست گونه‌های حفاظت‌شده بین‌المللی قرار دارند. در چنین مناطقی،

اجرای پروژه‌های آب‌شیرین‌کن با روش‌های متعارف (مانند احداث کانال‌های سطحی یا خطوط انتقال مستقیم در بستر ساحل) می‌تواند موجب تخریب غیرقابل بازگشت اکوسیستم ساحلی شود.

فناوری مورد استفاده: حفاری افقی زیرسطحی (Horizontal Directional Drilling – HDD)

ویژگی کلیدی این پروژه، استفاده از فناوری حفاری افقی زیرسطحی (HDD) برای انتقال پساب به دریا است.

در این روش:

- عملیات حفاری از فاصله حدود ۱۵۰ متر عقب‌تر از خط ساحلی آغاز می‌شود.
- دستگاه حفاری بدون ایجاد هیچ‌گونه شکاف یا کانال سطحی، از زیر زمین به سمت دریا حرکت می‌کند.
- مسیر حفاری به‌صورت افقی و با زاویه کنترل‌شده ادامه می‌یابد.
- همزمان با پیشروی حفاری، لوله انتقال پساب در داخل مسیر حفاری شده نصب می‌شود.
- این مسیر تا فاصله حدود ۷۰۰ متر در داخل بستر دریا ادامه می‌یابد.
- در نتیجه، نقطه خروج پساب در فاصله قابل توجهی از ساحل و در عمق مناسب دریا قرار می‌گیرد.

مزایای فنی و محیط زیستی این فناوری

این روش دارای مزایای قابل توجهی است:

حذف کامل مداخله فیزیکی در خط ساحلی (در این روش، هیچ‌گونه کانال، ترانشه، اسکله یا سازه سطحی در ساحل ایجاد نمی‌شود. در جریان بازدید میدانی، به‌جز محل استقرار کارگاه حفاری، هیچ نشانه‌ای از عملیات حفاری در سطح ساحل قابل مشاهده نبود.)

حفاظت کامل از زیستگاه‌های طبیعی (از آنجا که عملیات حفاری در زیر سطح زمین انجام می‌شود، اکوسیستم ساحلی، محل تخم‌گذاری لاک‌پشت‌ها و سایر گونه‌های دریایی دچار اختلال نمی‌شود.)

توزیع مناسب پساب در محیط دریایی (خروج پساب در فاصله دورتر از ساحل موجب رقیق شدن طبیعی آن در حجم وسیع‌تری از آب دریا می‌شود، که اثرات زیست‌محیطی را به حداقل می‌رساند.)

قابلیت بازگشت کامل محیط به وضعیت اولیه (پیمانکار پروژه اعلام کرد پس از اتمام عملیات، محل استقرار کارگاه حفاری به‌طور کامل به وضعیت اولیه بازگردانده خواهد شد.)

اهمیت راهبردی پروژه

پروژه پتروشیمی باختر نمونه‌ای موفق از توسعه صنعتی مبتنی بر فناوری‌های کم‌مداخله است و می‌تواند به‌عنوان الگوی مرجع اجرای آب‌شیرین‌کن‌ها در سواحل حساس منطقه مورد توجه قرار گیرد.

۷.۲. بازدید غیررسمی از پروژه آب‌شیرین‌کن صنعت و معدن (ظاهراً فرآیند استقرار کند شده بود)

در فاصله چند ده کیلومتری از پروژه فوق، بازدید غیررسمی از پروژه آب‌شیرین‌کن متعلق به مجموعه صنعت و معدن انجام شد که به دلیل کمبود منابع مالی متوقف شده است.

بررسی میدانی نشان داد این پروژه با روش‌های متعارف و بدون استفاده از فناوری حفاری زیرسطحی اجرا شده است.

مشاهدات میدانی شامل موارد زیر بود:

- پیشروی مستقیم سازه‌ها به داخل دریا
- ایجاد تخریب قابل توجه در خط ساحلی
- تخریب بخشی از کوه و عوارض طبیعی ساحل
- اجرای پروژه در نزدیکی درختان تاریخی انجیر معابد، که یکی از جاذبه‌های طبیعی مهم منطقه محسوب می‌شود، این درخت انجیر معابد رمین به دلیل اندازه بزرگ، ریشه‌های فرو رفته در زمین و شکل درهم‌تنیده شاخه‌ها، همواره مورد توجه گردشگران داخلی و خارجی قرار گرفته است. بسیاری از بازدیدکنندگان، عکس‌هایی که از این درخت گرفته می‌شود را به‌عنوان بخشی از خاطره سفرشان در ذهن ثبت می‌کنند. و در حال حاضر به شدت تحت تاثیر قرار گرفته است.
- این پروژه نمونه‌ای از الگوی توسعه فاقد ملاحظات محیط زیستی است.

پیشنهاد سیاستی

- با توجه به اینکه پروژه هنوز به مرحله بهره‌برداری نرسیده است، پیشنهاد می‌شود:
- فناوری اجرای پروژه به روش حفاری افقی زیرسطحی اصلاح شود.
- اجرای پروژه منوط به رعایت کامل استانداردهای محیط زیستی شود.
- پروژه پتروشیمی باختر به‌عنوان الگوی مرجع در این زمینه مورد استفاده قرار گیرد.

۷.۳. ضرورت پیوست «آب-محیط‌زیست-گردشگری» برای توسعه صنعتی منطقه

با توجه به اینکه توسعه منطقه آزاد چابهار در حال حرکت به سمت گسترش صنایع و پروژه‌های آب‌بر است، پایداری این مسیر منوط به تدوین و اجرای یک پیوست یکپارچه آب، محیط‌زیست و گردشگری برای پروژه‌های صنعتی (به‌ویژه آب‌شیرین‌کن‌ها و صنایع ساحلی) است. تجربه پروژه آب‌شیرین‌کن پتروشیمی باختر نشان می‌دهد می‌توان توسعه را با فناوری‌های کم‌مداخله و حفظ اکوسیستم پیش برد، در حالی که نمونه مشاهده‌شده در پروژه صنعت و معدن هشدار می‌دهد توسعه بدون ملاحظات زیست‌محیطی می‌تواند به تخریب جاذبه‌های طبیعی و آسیب به ظرفیت گردشگری منجر شود. پیشنهاد می‌شود استاندارد حداقلی فناوری (مانند HDD)، ارزیابی اثرات محیط‌زیستی و سازوکار نظارت پروژه‌محور، به‌عنوان شرط شروع/ادامه پروژه‌های مشابه اعمال شود

۷.۴ بازدید از بازارچه صنایع دستی لیپار

در جریان این سفر، بازدیدی از بازارچه صنایع دستی واقع در حاشیه دریاچه صورتی لیپار انجام شد. این بازارچه با ساختاری کاملاً سنتی و با استفاده از مصالح و معماری بومی احداث شده است. با وجود اعلام آمادگی سازمان منطقه

آزاد برای احداث بازارچه‌های پیش‌ساخته، جامعه محلی با این پیشنهاد مخالفت کرده و بر حفظ هویت بومی و ساختار سنتی بازارچه تأکید داشته‌اند.

در این بازدید، گفت‌وگوهایی با زنان محلی که فروشندگان اصلی این بازارچه هستند انجام شد. مهم‌ترین مطالبه آنان، تأمین برق برای غرفه‌ها بود. به گفته آنان، دسترسی به برق این امکان را فراهم می‌کند که علاوه بر عرضه صنایع دستی، با استفاده از یخچال و تجهیزات پخت‌وپز، انواع نوشیدنی‌ها و غذاهای محلی را نیز به گردشگران ارائه دهند. تأمین این زیرساخت ساده می‌تواند نقش مؤثری در افزایش درآمد خانوارهای محلی، توسعه گردشگری مبتنی بر جامعه محلی، و تقویت مشارکت اقتصادی زنان منطقه ایفا کند.

۷.۵- حضور در جشنواره ملی صنایع خلاق و فرهنگی ایران و بازدید از نمایشگاه.

این جشنواره به همت منطقه آزاد چابهار با همکاری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برگزار شده بود و با رویکردی چندبعدی طراحی شده و علاوه بر اقتصاد، به فرهنگ، آموزش و توسعه مهارت‌های انسانی می‌پرداخت. یکی از بخش‌های مهم جشنواره، رویدادهای سرمایه‌گذاری بود که با همکاری صندوق نوآوری و مجموعه‌های فعال در حوزه اقتصاد خلاق حدود ۲۰ سرمایه‌گذار برتر کشور و ۲۰ تیم منتخب را برای رقابت و جذب سرمایه گرد هم آورده بود. و پیش از برگزاری جشنواره برنامه‌های توانمندسازی متعددی برای هسته‌ها و استارت‌آپ‌های جوان در ۱۵ استان کشور برگزار شده بود که با حمایت سازمان بسیج علمی و ارائه تسهیلات مالی ۲ میلیارد تومانی همراه بوده است و با توجه به این که یکی از نیازهای اساسی صنایع خلاق در ایران مهارت‌افزایی نیروی انسانی است، ۸ بوت‌کمپ تخصصی در حوزه‌های مختلف برگزار شده بود که برخی از آنها به ظرفیت‌های بومی سیستان و بلوچستان از جمله صنایع دستی، اسباب‌بازی‌های بومی و پویانمایی اختصاص پیدا کرده بود. در این بازدید که بیش از ۲ ساعت به طول انجامید با کلیه شرکت کنندگان غرفه‌ها صحبت شد و مسایل آنها مورد بررسی قرار گرفت.

مهمترین مطالبه آنها به رسمیت شناخته شدن آنها در صنایع خلاق در معاونت علمی برای استفاده از تسهیلات و امکانات موجود در این بخش و تسهیل اتصال به بازارهای ملی و بین‌المللی بود.

۸. نشست و گفت‌وگو با زنان فعال اجتماعی و مدیران زن منطقه آزاد

در جریان این سفر، نشستی با حضور زنان فعال اجتماعی و اقتصادی منطقه و نیز مدیران زن سازمان منطقه آزاد چابهار برگزار شد. در حال حاضر، چهار نفر از مدیران ارشد منطقه آزاد، از جمله مدیر سرمایه‌گذاری، مدیر اجتماعی، مدیر بازرگانی و مدیر روابط عمومی، از میان زنان هستند که این موضوع نشان‌دهنده حضور فعال زنان در سطوح مدیریتی منطقه است.

در این نشست، مهم‌ترین مسائل و مطالبات مطرح‌شده به شرح زیر بود:

۸.۱. مشکل شناسنامه‌دار شدن فرزندان حاصل از ازدواج با اتباع خارجی

یکی از موضوعات مهم مطرح شده، مشکل شناسنامه دار شدن فرزندان زانی بود که با اتباع خارجی ازدواج کرده‌اند. با وجود تصویب قانون اعطای تابعیت به فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی در سال ۱۳۹۸، بر اساس اظهارات حاضران، این مسئله در عمل همچنان به‌طور کامل حل نشده و برخی از این فرزندان همچنان با مشکلات اداری و اجرایی در دریافت شناسنامه و مدارک هویتی مواجه هستند. این موضوع پیامدهای قابل توجهی در زمینه دسترسی آنان به آموزش، خدمات درمانی و سایر حقوق شهروندی ایجاد کرده است.

۸.۲. مسئله بازماندگان از تحصیل

در این زمینه، دو گروه از بازماندگان از تحصیل مورد اشاره قرار گرفتند: نخست، کودکانی که به دلیل فاصله زیاد محل سکونت از مدارس و نبود زیرساخت‌های حمل‌ونقل مناسب، امکان دسترسی منظم به آموزش را ندارند. بر اساس گزارش ارائه شده، سازمان منطقه آزاد با راه‌اندازی سرویس ایاب و ذهاب رایگان، گام مؤثری در کاهش این مشکل برداشته و بخش قابل توجهی از این چالش مرتفع شده است. دوم، زنان و مردان جوانی که در سال‌های گذشته به دلایل مختلف، از جمله مشکلات اقتصادی یا اجتماعی، ترک تحصیل کرده‌اند و در حال حاضر تمایل به ادامه تحصیل دارند، اما سازوکار مشخص و تسهیل شده‌ای برای بازگشت آنان به نظام آموزشی پیش‌بینی نشده است. ایجاد برنامه‌های آموزشی انعطاف‌پذیر و مسیرهای جایگزین آموزشی می‌تواند به حل این مسئله کمک کند.

۸.۳. ضرورت ایجاد بیمارستان تخصصی زنان و زایمان

یکی از مهم‌ترین مطالبات مطرح شده در این نشست، نبود بیمارستان تخصصی زنان و زایمان در منطقه بود. بر اساس اظهارات حاضران، در حال حاضر چنین مرکز تخصصی در منطقه وجود ندارد و زنان برای انجام زایمان ناچار به مراجعه به شهرهای دیگر هستند.

این وضعیت دو پیامد مهم ایجاد کرده است:

نخست، فاصله زیاد میان محل سکونت و مراکز درمانی تخصصی، موجب طولانی شدن زمان انتقال زنان باردار می‌شود. این موضوع خطر بروز حوادثی نظیر تصادف در مسیر، زایمان در خودرو، و افزایش احتمال مرگ‌ومیر مادر و نوزاد را به همراه دارد.

دوم، بسیاری از این زنان از توان مالی کافی برخوردار نیستند و هنگام مراجعه به شهرهای دیگر، امکان اقامت در هتل یا مراکز اقامتی مناسب را ندارند. در نتیجه، تا زمان پذیرش در بیمارستان، با حضور در پارک‌ها و معابر با مشکلات جدی مواجه می‌شوند. همچنین، به گفته حاضران، در برخی موارد احساس برخورد تبعیض‌آمیز و نگاه شهروند درجه دوم را تجربه می‌کنند که این امر موجب فشار روانی و نارضایتی آنان شده است.

در این نشست، رئیس منطقه آزاد چابهار اعلام کرد آمادگی دارد با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نسبت به احداث بیمارستان تخصصی زنان و زایمان اقدام کند و نیمی از هزینه‌های این پروژه را تقبل نماید. این موضوع پس از بازگشت از سفر به اطلاع وزیر محترم بهداشت رسید و ایشان اعلام کردند در صورت بررسی و تأیید نیاز واقعی منطقه، اقدامات لازم در این زمینه انجام خواهد شد.

هامش های مرتبط با مدرک به شماره وارده [۱۴۰۵/۱۰/۱۷۸] با عنوان [ابلاغ گزارش سفر به منطقه آزاد چابهار جهت استحضار رئیس جمهور محترم].

ردیف	ایجاد کننده	تاریخ هامش	مخاطب	محتوای هامش
۱	رضا مسرور [دبیر]	۱۴۰۵ / ۰۱ / ۲۳ ۰۷ : ۳۰ : ۲۴	مدیر عامل محترم سازمان منطقه آزاد چابهار	بسمه تعالی جناب آقای دکتر اربابی ضمن تشکر موارد مطروحه پیگیری گردد.

بسمه تعالی

جناب آقای مومنی
جناب آقای کاظمی
جناب آقای ظفرقندی
وزیر محترم کشور
وزیر محترم آموزش و پرورش
وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

سلام علیکم

به پیوست تصویر نامه شماره ۱۹۶۵۲۹ مورخ ۱۴۰۴/۱۱/۲۸ معاون محترم رئیس جمهور در امور زنان و خانواده و ضمیمه آن درخصوص «گزارش سفر به منطقه آزاد چابهار به مناسبت برگزاری جشنواره ملی صنایع فرهنگی و دانشجویی خلاق کشور در مورخ ۲۴ و ۲۵ بهمن ماه ۱۴۰۴» برای دستور رسیدگی به مشکلات مطرح شده در انتهای گزارش ارسال می شود.

محسن حاجی میرزایی

رونوشت:

- جناب آقای مسرور دبیر محترم شورای عالی مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی همراه با تصویر نامه و ضمیمه آن برای استحضار
- سرکار خانم بهروزآذر معاون محترم رئیس جمهور در امور زنان و خانواده برای استحضار

بیتبالی

جناب آقای دکتر حاجی میرزایی رئیس محترم دفتر رئیس جمهور

با سلام و احترام؛

به مناسبت برگزاری «جشنواره ملی صنایع فرهنگی و دانشجویی خلاق کشور» که به همت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سازمان منطقه آزاد چابهار برگزار شد، سفری در تاریخ ۲۴ و ۲۵ بهمن به این منطقه انجام گرفت. هدف از این سفر، حضور در جشنواره، بازدید از پروژه‌های صنعتی و زیرساختی، و گفتگو با مدیران، فعالان اقتصادی و نمایندگان جامعه محلی بود. در جریان سفر، بررسی کوتاهی از وضعیت توسعه اقتصادی و اجتماعی منطقه، توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل و اتصال منطقه‌ای، روابط منطقه‌ای با محوریت کشور پاکستان، و نیز توسعه زیرساخت‌های اجتماعی و وضعیت گردشگری منطقه صورت گرفت.

به پیوست گزارش آن جهت استحضار رئیس‌جمهور محترم و بهره‌گیری در روند تصمیم‌گیری‌های آتی حضورتان ایفاد می‌شود.

نذر
بهمن‌آذر
زهرا بهروز آذر